

**ठक्कर बाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा
विस्तारीत कार्यक्रम अंमलबजावणी करण्याविषयी.**

**महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : आवसु-२००६/प्र.क्र.७२/का.१४
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-३२.
दिनांक : २६ जून, २००७.**

वाचा :- १) शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग क्र.टिएसपी-२००४/प्र.क्र.२३/का.१४, दिनांक ३ जून, २००४.
२) शासन शुध्दीपत्रक, आदिवासी विकास विभाग क्र.आवसु-२००६/प्र.क्र.१४/का.१४, दिनांक २.२.२००६.

प्रस्तावना :- सामाजिक न्याय विभागातर्फे राबविण्यात येणाऱ्या दलित वस्ती कार्यक्रमाच्या धर्तीवर शासनाने ठक्कर बाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा एकात्मिक कार्यक्रम ही योजना उपरोक्त संदर्भात नमूद केलेल्या शासन निर्णयानुसार सन २००४-०५ पासून राबविण्यात येत होती. या कार्यक्रमांतर्गत आदिवासी गावांना/वस्त्यांना सामुहिक विकासाच्या सुविधा तसेच वैयक्तिक/कौटुंबिक तथा सामुहिक लाभाच्या योजना राबविण्यात येत होत्या. आता सदर योजना विस्तारित योजना म्हणून राज्यातील आदिवासी क्षेत्राच्या सर्वांगीण विकासासाठी ही योजना यापुढील काळापासून महाराष्ट्रातील सर्व जिल्ह्यातील ग्रामीण/नागरी भागातील आदिवासी उपयोजना क्षेत्र, अतिरिक्त आदिवासी उपयोजना क्षेत्र, माडा/मिनीमाडा, प्रस्तावित माडा/मिनीमाडा क्षेत्र व आदिवासी उपयोजना क्षेत्राबाहेरील ५० टक्केपेक्षा जास्त आदिवासी लोकसंख्या असलेल्या वस्त्या / गांवामध्ये लागू करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. सदर योजनेतर्गत प्रस्तावित वस्त्या/गांवामध्ये वस्ती सुधारणासाठी सामुहिक विकासाच्या सुविधा निर्माण करण्यात येणार आहेत.

शासन निर्णय :- प्रस्तावनेत नमूद केल्यानुसार शासनाने ठक्कर बाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा विस्तारीत कार्यक्रम या योजनेला मंजूरी देण्यात आली आहे. ही योजना सन २००७-०८ पासून पुढील परिच्छेदात नमूद केलेल्या कार्यपध्दतीनुसार राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२) योजनेची व्याप्ती :- राज्यातील ग्रामीण/नागरी भागातील अनुसूचित आदिवासी क्षेत्र, अतिरिक्त आदिवासी क्षेत्र, माडा/मिनीमाडा क्षेत्र, प्रस्तावित माडा/मिनीमाडा क्षेत्र तसेच आदिवासी उपयोजना बाह्य क्षेत्रातील ५० टक्केपेक्षा जास्त आदिवासींची लोकसंख्या असलेल्या वस्त्या/पाडे/वाड्या/गांवाच्या/महानगरपालिका, नगरपरिषदेचे प्रभाग येथील विकासासाठी आवश्यक असलेल्या सामुहिक विकासाच्या सुविधा पुरविण्यासाठी योजना राबविण्यात यावी.

३) योजनेच्या खर्चाचे अंदाजपत्रक :- सदर योजनेतर्गत विवरणपत्रात दर्शविलेल्या कामांपैकी एका गावात/वस्ती/वाडे/पाडे यामध्ये प्रस्तावित कामांपैकी जास्तीत जास्त दोन कामे घेण्यात येतील. घेण्यात येणा-या प्रत्येक कामाची अंदाजित किंमत जास्तीत जास्त खालील मर्यादित राहिल :-

- १) १००० पेक्षा जास्त आदिवासी लोकसंख्या - रु. १५,००,०००/- एका योजनेसाठी/कामासाठी
- २) ५०० ते ९९९ आदिवासी लोकसंख्या - रु. १०,००,०००/- ----"-----
- ३) ४९९ पेक्षा कमी आदिवासी लोकसंख्या - रु. ५,००,०००/- ----"-----

वरीलप्रमाणे एका वस्ती/पाडे/वाडया/गावांमध्ये योजनेतर्गत एका वर्षात जास्तीत जास्त दोन कामे घेण्यात येतील व एका गावासाठी दोन्ही कामांची जास्तीत जास्त मर्यादा रु. २५,००,०००/- एवढी असेल, परंतु वर नमुद केल्याप्रमाणे लोकसंख्येच्या प्रमाणानुसार सदर मर्यादा त्याप्रमाणात राहिल. सदर योजनेचा खर्च भागाविण्यासाठी आदिवासी उपयोजनेतर्गत उपलब्ध होणा-या नियतव्ययातून आवश्यक तरतूद दरवर्षी करण्यात येईल. सदर तरतुदीतून या योजनेवर खर्च करण्यात येईल.

४) योजनेत समाविष्ट करावयाच्या कामांचा तपशील :- या योजनेअंतर्गत प्रस्तावित आदिवासी वस्त्यांमध्ये मोठ्या स्वरूपाच्या पायाभूत सुविधा निर्माण करणे, मोठी बांधकामे, राष्ट्रीय महामार्ग, जिल्हा महामार्ग, धरणे इ. मोठ्या प्रकारची कामे घेण्याचे उद्दिष्ट नाही, कारण अशी कामे त्या त्या संबंधीत विभागाच्या तरतूदीमधून पार पाडली जावू शकतात. जर अशा प्रकारची कामे घेण्याचे ठरविले तर विविध प्रशासकीय विभाग त्यांचेकडील अशी कामे पूर्ण करण्यासाठी या योजनेचा आधार घेण्याची शक्यता आहे. म्हणून अशा प्रकारची कामे न घेता केवळ सामुहिक विकासाच्या सुविधा निर्माण करण्यासाठी प्रस्तावित सामुहिक लाभाच्या योजना घेण्यात याव्यात. तसेच काही गावांमध्ये आदिवासी वस्त्या मूळ गावाच्या साधारणतः सीमेबाहेर असतात, म्हणून अशा गावांमध्ये ज्या विविध सुविधा असतात त्या गावातील अन्य भागासाठी वापरात येतात. परंतु गावासीमेबाहेरील आदिवासी वस्त्यांकडे सातत्याने दुर्लक्ष होते, ही बाब लक्षात घेऊन अशा गावातील केवळ आदिवासी वस्त्यांसाठीच अशा प्रकारच्या विविध सुविधा उपलब्ध करून देण्याचे या योजनेखाली प्रस्तावित आहे. या योजनेखाली कोणकोणत्या प्रकारच्या योजना घ्याव्यात, याचे विवेचन **विवरणपत्र-एक** मध्ये देण्यात आले आहे. साधारणतः जी कामे घ्यावयाची आहेत त्या कामांचा निवडलेल्या गावात अभाव असणे आवश्यक आहे. त्याचप्रमाणे ती कामे एकात्मिक स्वरूपात घेण्यात यावीत व तेवढ्याच आर्थिक मर्यादित पूर्ण करण्यात यावीत. अशा रितीने तसेच छोट्या-छोट्या स्वरूपाची परंतु चिरस्थायी सामुहिक विकासाची कामे या योजनेखाली घेण्याचे प्रस्तावित आहे. विवरणपत्र-एक मध्ये दर्शविलेल्या कामांव्यतिरिक्त त्या भागातील स्थानिक गरजेनुसार कामे घेण्याचे अधिकार आदिवासी विकास विभागास रहातील.

५) योजनेच्या अंमलबजावणीबाबतची यंत्रणा :- आदिवासी वस्ती सुधारणा कार्यक्रमात प्रामुख्याने आदिवासींना विविध प्रकारच्या सुविधा उपलब्ध करून देणे, ग्राम स्वच्छता अभियान राबविणे इ. बाबींचा समावेश आहे. परंतु ग्रामीण विद्युतीकरण, मार्गदीप बसविणे, पिण्याच्या शुद्ध पाण्याची सोय करणे, आरोग्यविषयक जनजागृती, जोडरस्ते, अंतर्गत रस्ते, ग्राम सफाई, शिक्षणविषयक सोयी, समाज मंदिरे बांधणे इ. सुविधा शासनाच्या विविध प्रशासकीय विभागांमार्फत राबविण्यात येत आहेत. आदिवासी वस्ती सुधारणा कार्यक्रमाद्वारे जी कामे घ्यावयाची आहेत, ती कामे वेगवेगळ्या अंमलबजावणी अधिकाऱ्यांमार्फत राबविल्यास कामे विशिष्ट कालमर्यादेत पूर्ण होणार नाहीत. परिणामी, या योजनेचा मूळ उद्देश सफल होणार नाही. ही बाब लक्षात घेऊन तसेच या योजनेसंबंधी एकछत्री कार्यप्रणाली असावी म्हणून हा कार्यक्रम आदिवासी विकास विभागामार्फत राबविल्या जाणाऱ्या "मागासवर्गीयांचे कल्याण" या उपविकास शिर्षाखाली अंतर्भूत करून त्याची अंमलबजावणी, संनियंत्रण याबाबतची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित प्रकल्प अधिकाऱ्यांची राहिल. प्रकल्प अधिकाऱ्यांनी संबंधित विभागाच्या स्थानिक अधिकाऱ्याच्या मदतीने संबंधित कामाची अंमलबजावणी करावी. विहित व प्रचलित कार्यपद्धतीनुसार प्रशासकीय व तांत्रिक बाबी संबंधी योग्य त्या पातळीवर निर्णय घेण्यात यावा. या योजनेच्या पर्यवेक्षणाची जबाबदारी संबंधित अपर आयुक्त, आदिवासी विकास यांचेवर राहिल. तर या योजनेवर आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांचे थेट नियंत्रण राहिल.

६) योजनेसाठी निधीची उपलब्धता :- उपरोक्त योजना मागासवर्गीयांचे कल्याण या उपविकास शिर्षाखाली राबवावयाची असल्यामुळे त्यासाठी आदिवासी उपयोजनेतून प्रत्येक वर्षी आवश्यक नियतव्यय उपलब्ध करून देण्यात येईल. सदर योजना राज्यातील ग्रामीण/नागरी भागातील अनुसूचित आदिवासी क्षेत्र, अतिरिक्त आदिवासी क्षेत्र, माडा/मिनीमाडा क्षेत्र, प्रस्तावित माडा/मिनीमाडा क्षेत्र तसेच आदिवासी उपयोजना बाह्य क्षेत्रातील ५० टक्के पेक्षा जास्त आदिवासींची लोकसंख्या असलेल्या वस्ती/पाडे/वाड्या/गावाच्या विकासासाठी आवश्यक असलेल्या सामुहिक विकासाच्या सुविधा पुरविण्यासाठी योजना राबवावयाची आहे. या क्षेत्रातील आदिवासी वस्त्यांमधील त्यांच्या लोकसंख्येच्या आधारे निधीची उपलब्धता करून देण्यात येईल, जेणेकरून जिल्ह्या जिल्ह्यात भेदभाव होणार नाही. या योजनेअंतर्गत लोकसंख्येच्या प्रमाणात म्हणजेच ४९९ पेक्षा कमी आदिवासी लोकसंख्येच्या प्रत्येक वस्ती/पाडे/वाड्या/गावाकरिता रु.५.०० लाख, ५०० ते ९९९ आदिवासी लोकसंख्येच्या प्रत्येक वस्ती/पाडे/वाड्या/गावाकरिता रु.१०.०० लाख आणि १००० पेक्षा जास्त आदिवासी लोकसंख्या असलेल्या प्रत्येक वस्ती/पाडे/वाड्या/गावांतील कामांकरिता जास्तीत जास्त रु.१५.०० लाख या मर्यादेत निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. सदर मर्यादा ही एका कामासाठी असेल. प्रत्येक वस्ती/पाडे/वाड्या/गाव यामध्ये प्रस्तावात नमूद केलेली कोणतेही दोन कामे एकावेळी घेता येतील. सदर दोन्ही कामांची मर्यादा ही ४९९ पर्यंत लोकसंख्येसाठी रु.१०.०० लाख, ५०० ते ९९९ लोकसंख्येसाठी रु.२०.०० लाख व १००० पेक्षा

जास्त लोकसंख्येसाठी रु.२५.०० लाख अशी असेल. या योजनेअंतर्गत ज्या वस्ती/पाडे/वाडया/गावांना या योजनेचा लाभ दिला जाईल, त्या गावांची आर्थिक मर्यादेच्या आत घेतलेली कामे पूर्ण करणे आवश्यक राहिल. अपूर्ण कामांसाठी या योजनेखाली पुन्हा पुन्हा निधी दिला जाणार नाही.

७) योजना राबविण्याबाबतची मार्गदर्शक तत्वे :- या कार्यक्रमाखाली कोणकोणत्या प्रकारची कामे घेण्यात यावीत, कशा पध्दतीने कामांची निवड करण्यात यावी व घेण्यात आलेल्या कामाचे निकष व मानके कशी असावीत, समाविष्ट करावयाच्या कार्यक्रमांना तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता कोणी द्यावी, जी बांधकामे करावयाची असतील, ती कशा प्रकारची असावीत इ. अनेक बाबींविषयी संबंधितांना द्यावयाच्या मार्गदर्शक सूचना तयार करण्यात आल्या असून त्या विस्तृत स्वरूपात **विवरणपत्र-दोन** मध्ये समाविष्ट करण्यात आलेल्या आहेत.

८) योजना केव्हापासून अंमलात येईल :- सदरची नवीन विस्तारित योजना तात्काळ अंमलात आणावयाची असून ती सन २००७-२००८ या आर्थिक वर्षापासून राबविण्यात येईल. या योजनेखाली घ्यावयाची कामे उपलब्ध करून दिलेल्या मर्यादेत आर्थिक तरतूदीमधून भागवावयाची असून त्याच आर्थिक वर्षात पूर्ण करण्यात यावीत. **विवरणपत्र - एक** मध्ये समाविष्ट असलेल्या कामांच्या बाबींमध्ये स्थानिक परिस्थितीनुसार फेरबदल करण्याची मुभा आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना राहिल. तथापि, बदललेल्या कामांना शासनाची मान्यता घेणे आवश्यक राहिल.

९) अंदाजपत्रकीय शिर्ष :- या योजनेअंतर्गत समाविष्ट करण्यात आलेल्या कार्यक्रमांवर होणारा खर्च

"मागणी क्र.टि-५,

लेखाशिर्ष-२२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण-
पंचवार्षिक योजनेअंतर्गत योजना-

जनजाती क्षेत्र उपयोजना-

०२-अनुसूचित जमातीचे कल्याण-

८००-इतर खर्च-

(०७) - ठप्कर बाप्पा आदिवासी वस्ती सुधारणा एकात्मिक कार्यक्रम-

(०७)(०१)-राज्य योजनेअंतर्गत योजना (२२२५ ३६२७)".

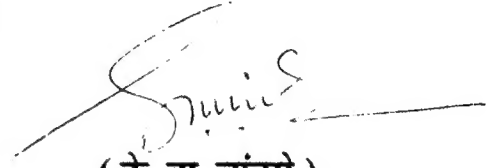
या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात येईल व संबंधित आर्थिक वर्षात प्राप्त होणाऱ्या मंजूर तरतूदीतून सदर खर्च भागविण्यात येईल. शासनाकडून या निधीचे वितरण आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना करण्यात येईल. प्रकल्पनिहाय किती निधी देणे आवश्यक व योग्य आहे, याची निश्चिती करून आयुक्त, आदिवासी विकास हे अपर आयुक्त, आदिवासी विकास निहाय निधीचे पुनर्वाटप करतील आणि त्यानुसार

अपर आयुक्तांच्या कार्यक्षेत्रातील प्रकल्प अधिकाऱ्यांना निधी मंजूर करण्यात येईल. अपर आयुक्त निहाय निधी वाटपाच्या पुनर्विनियोजनाचे अधिकार शासनाकडे राहतील.

९. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्या विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक २६/०७/व्यय-१४, दिनांक १७.१.२००७ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून, त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २००७०६२६१५३७५६००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(के. बा. लांडगे)

उप सचिव

महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव
२. मा.मुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. प्रधान सचिव (आ.वि.), मंत्रालय, मुंबई
७. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
८. आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
९. विभागीय आयुक्त, कोकण / नागपूर / पुणे / औरंगाबाद / अमरावती / नाशिक
१०. विभागीय आयुक्त तथा प्रादेशिक संचालक, नगर पालिका प्रशासन, कोकण/नागपूर/पुणे/औरंगाबाद/अमरावती/नाशिक.
११. सर्व जिल्हाधिकारी
१२. आयुक्त, महानगरपालिका सर्व
१३. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक / नागपूर / ठाणे / अमरावती
१४. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई / नागपूर
१५. संचालक, लेखा व कोषागारे, नविन प्रशासकीय इमारत, मुंबई-३२.
१६. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.

१७. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी आदिवासी विकास महामंडळ मया.नाशक
१८. सर्व जिल्हाधिकारी तथा सदस्य सचिव, जिल्हा नियोजन मंडळे
१९. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
२०. सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प
२१. सर्व मंत्रालयीन विभाग
२२. वित्त विभाग (व्यय-१४), मंत्रालय, मुंबई (३ प्रती)
२३. सर्व कक्ष अधिकारी / अवर सचिव / उप सचिव / सह सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२४. मा.मंत्री (आ.वि.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२५. मा.राज्यमंत्री (आ.वि.) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२६. निवड नस्ती, का.१४, आ.वि.वि., मंत्रालय, मुंबई

विवरणपत्र - एक

अ.क्र	सामुहिक विकासाच्या सुविधा
१	मुख्य वस्तीपर्यंत जोडरस्ते, सिमेंट काँक्रीट /डांबरीकरणाचे अंतर्गत रस्ते (ज्या मुळ गांवामध्ये सिमेंट काँक्रीटचे अंतर्गत रस्ते पुर्वीच घेतलेले असतील अशा गांवाच्या वस्त्यांमध्ये सिमेंट काँक्रीटचे अंतर्गत रस्ते घेण्यात यावेत. ज्या गांवामध्ये डांबरीकरणाचे अंतर्गत रस्ते पुर्वीच घेतलेले असतील अशा गांवाच्या वस्त्यांमध्ये डांबरीकरणाचे अंतर्गत रस्ते घेण्यात यावेत. अन्य ठिकाणी गांव/वस्ती/पाडे यांनी सुचविल्याप्रमाणे किंवा स्थानिक प्राधिकरणाने प्रस्तावित केल्याप्रमाणे अंतर्गत रस्ते घेण्यात यावेत.), शाळेचे कंपाऊंड.
२	पिण्याच्या शुद्ध पाण्याची सोय करणे, फिल्टर प्लँट उभारणे, पाणी पुरवठा योजना करणे, बोअर करणे, हातपंप बसविणे, सबमर्सिबल पंप बसविणे, सार्वजनिक हाळ/हौद बांधणे.
३	जुन्या विहिरींची दुरुस्ती, विहिरींचे खोलीकरण, गाळ काढणे, बोअरची दुरुस्ती, विंधन विहिरी पाईप वाढविणे.
४	बंद गटार बांधणे, नाल्या-मोऱ्या बांधणे.
५	आदिवासी व तींचे विद्युतीकरण, मार्ग दिप बसविणे, अपारंपारिक ऊर्जाद्वारे मार्ग दिप बसविणे.
६	समाजमंदिर बांधणे, मंगल कार्यालय, वाचनालय, व्यायामशाळा स्थापना करणे. (प्राधान्याने संकुल उभारणे)
७	सार्वजनिक शौचकुप व मुताऱ्यांचे बांधकाम.
८	स्मशान भूमी बांधकाम.
९	नदीकाठची संरक्षण भित, घाट बांधणे.
१०	तिर्थक्षेत्र व पर्यटन विकास.
११	ग्रामपंचायत कार्यालय / ग्राम सचिवालय.

विवरणपत्र - दोन
मार्गदर्शक सूचना

- (१) संबंधित प्रकल्प अधिकार्यांनी ग्रामीण/नागरी भागातील अनुसूचित आदिवासी क्षेत्र, अतिरिक्त आदिवासी क्षेत्र, माडा/मिनीमाडा क्षेत्र, प्रस्तावित माडा/मिनीमाडा क्षेत्र तसेच आदिवासी उपयोजना बाह्य क्षेत्रातील ५० टक्के पेक्षा जास्त आदिवासींची लोकसंख्या असलेल्या वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावांच्या विकासासाठी या भागातून वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावे यांची निश्चिती करून या वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावांसाठी कामे सूचवावीत.
- (२) सदर कामे प्रस्तावित करताना संबंधित वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावांसाठी ती कामे घेणे आवश्यक असल्याची खात्री करून घेण्यात यावी व तसा प्रस्ताव तयार करून प्रकल्प अधिकारी यांनी संबंधित अपर आयुक्त, आदिवासी विकास यांना सादर करावा.
- (३) वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावांसाठी सूचविण्यात आलेली कामे/योजना यापूर्वी जिल्हा परिषद/आमदार-खामदार निधीतून वा इतर अन्य निधीतून प्रस्तावित करण्यात आलेली नसावीत, याची पडताळणी संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांनी करावी. सदर कामे/योजना यांची द्विरुक्ती होणार नाही, याची दक्षता घेण्यात यावी.
- (४) प्रकल्प अधिकारी यांनी संबंधित वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावांसाठी घ्यावयाच्या योजनांची निवड करीत असताना त्या संबंधित वस्त्या/पाडे/वाड्या/गावांसाठी आवश्यक असलेल्या सुविधांचा प्राधान्याने विचार करून त्याप्रमाणे योजनांची निवड करण्यात यावी.
- (५) **विवरणपत्र - एक** मध्ये सूचविण्यात आलेल्या कामांपैकी चिरस्थायी स्वरूपाच्या कामांना प्राधान्य देण्यात यावे. काम सूचविण्यापूर्वी प्रकल्प अधिकार्यांनी प्रत्यक्ष स्थळांना भेटी देवून पाहणी करावी. ज्या सुविधा घ्यावयाच्या प्रस्तावित असतील, त्या सुविधा त्या आदिवासी वस्त्यांमध्ये पूर्वी नसतील व नव्यानेच घ्यावयाच्या असतील याची खात्री करून घेण्यात यावी. तसेच सदर कामे घेताना एकात्मिक दृष्टीकोन (Integrated Approach) ठेवणे आवश्यक आहे. त्यानुसार विविध प्रकारच्या परंतु अत्यंत निकडीच्या कामांचा यामध्ये समावेश असावा. प्रकल्प अधिकार्यांनी निवडलेल्या गावांसाठी ज्या सुविधा घ्यावयाच्या आहेत, त्याचा प्रकल्प अहवाल (प्रोजेक्ट रिपोर्ट) तयार करून त्यास अपर आयुक्त, आदिवासी विकास यांची मान्यता घ्यावी.

- (६) आदिवासी वस्त्यांमध्ये पोहोच रस्त्यांची कामे घ्यावयाची असतील तर केवळ जेथे अजिबात पोहोच रस्ता नाही, तेथेच अशी कामे घेण्यात यावीत. या योजनेची आर्थिक मर्यादा लक्षात घेऊन जास्तीत जास्त दोन कि.मी. लांबीपर्यंतचे पोहोच रस्ते घेण्यात यावेत. जुन्या रस्त्यांचे मातीकरण करणे, मोऱ्यांची दुरुस्ती, धुळवाटा/पायवाटांचे रुंदीकरण इ. कामे घेता येतील. या योजनेचा लाभ ओडिआर, एमडीआर, हाय-वे, मुख्य रस्ते, रस्त्यांचे रुंदीकरण, मोठ्या नळ पाणी पुरवठा योजना, दवाखाने, रुग्णालये, शाळा खोल्यांची बांधकामे, पशु वैद्यकीय दवाखाने इ. पायाभूत सुविधांची कामे घेण्यात येऊ नयेत.
- (७) सूचविलेली कामे जास्तीत जास्त आदिवासी लोकसंख्येला लाभदायी ठरतील याची खात्री करून घेणे आवश्यक आहे.
- (८) जी कामे घ्यावयाची असतील त्या संबंधात ती कामे ज्या प्रशासकीय विभागाशी निगडित असतील त्या विभागाने ठरवून दिलेले निकष (नॉर्मस्) व मानके (स्टॅण्डर्ड) यांचे अनुपालन होणे आवश्यक आहे. कोणत्याही परिस्थितीत ठरलेले निकष व मानके यात बदल करण्याची मुभा राहणार नाही.
- (९) कार्यान्वित झालेली योजना प्रत्यक्षात निकषाप्रमाणे पूर्ण झाली आहे / कार्यान्वित झाली आहे, याची वरिष्ठ अधिकारी स्तरावर वेळोवेळी पडताळणी करावी. उदा. सार्वजनिक शौचकूप व मुताऱ्यांचे बांधकाम झाल्यानंतर ही बांधकामे अस्वच्छ व निरुपयोगी ठरणार नाहीत, यावर देखरेख करण्याची जबाबदारी अपर आयुक्त, आदिवासी विकास यांची राहिल.
- (१०) ग्रामपंचायतीने सूचविलेल्या कामांना अग्रक्रम देण्यात यावा. तथापि, अशी कामे ठिकठिकाणी विखुरलेल्या स्वरूपात न घेता एकात्मिक दृष्टीकोनानुसार घेण्यात यावीत.
- (११) पिण्यासाठी व घरगुती वापरासाठी छोट्या-छोट्या स्वरूपाची दीर्घकालीन साठवण व्यवस्था करण्यात यावी. पाणपोया बांधणे इ. स्वरूपाची कामे घेता येतील.
- (१२) सूचविलेल्या कामाच्या संदर्भात तांत्रिक मान्यता संबंधित विभागाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांकडून घेणे आवश्यक आहे. तथापि, प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांच्याकडे राहतील.
- (१३) समाज मंदिरे इ. स्वरूपाची बांधकामे घेताना संबंधित विभागाने ठरवून दिलेल्या टाइप प्लॅनप्रमाणे बांधकामे घेण्यात यावीत.
- (१४) स्त्री-पुरुषांसाठी शौचालये, मुताऱ्यांची बांधकामे, बंद गटार बांधणे या कामांना अग्रक्रम देण्यात यावा.

- (१५) आर्थिक मर्यादेत मंजूर करण्यात आलेली कामे त्याच आर्थिक मर्यादेत पूर्ण करण्यात यावीत. कामे अपूर्ण राहिल्यास त्यांना पुन्हा आर्थिक तरतूद दिली जाणार नाही. म्हणून आर्थिक वर्षात प्रस्तावित असलेली कामे त्याच आर्थिक वर्षात पूर्ण करण्यात यावीत.
- (१६) ग्रामसफाई कार्यक्रमांतर्गत कचरा हटाव मोहिम, नो-प्लॅस्टिक झोन जाहिर करणे, गुटखा बंदी व दारुबंदी विषयक ठिकठिकाणी संदेश फलक लावणे अशी कामे घेता येतील.
- (१७) या योजनेखाली शासनाने उपलब्ध करून दिलेला निधी खर्च करणे एवढाच उद्देश नसून या योजना प्रत्यक्षात आदिवासींची लोकसंख्या असलेल्या वस्त्या/पाडे/वाडया/गावांच्या विकासासाठी व त्यांना पुरवावयाच्या सुविधा त्या वस्त्यांपर्यंत विहित निकषाप्रमाणे/मानकाप्रमाणे/ दर्जेदारपणे/ दीर्घ मुदतीपर्यंत कार्यान्वित आहेत, याविषयी अपर आयुक्त, आदिवासी विकास यांचे प्रत्यक्ष संनियंत्रण राहिल. त्याचप्रमाणे या योजनेचा अंमलबजावणी अहवाल आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांचेमार्फत शासनाकडे पाठविणे अनिवार्य राहिल.
